

اسلام دیدگاه جهانشمولی به اخلاق دارد

استاد گروه فلسفه دانشگاه ادیان و مذاهب قم گفت: اینکه اسلام در مورد اخلاق دیدگاه جهانشمولی دارد به این بیان که برخی از احکام کلی اخلاق هستند

استاد گروه فلسفه دانشگاه ادیان و مذاهب قم گفت: اینکه اسلام در مورد اخلاق دیدگاه جهانشمولی دارد به این بیان که برخی از احکام کلی اخلاق هستند که اینها تغییر نمی کنند مثلاً همان چیزی که در یهودیت به ده فرمان معروف شده است و در اسلام هم تأیید شده برای مثال می گوید قتل نکنید دروغ نگوئید زنا نکنید دزدی نکنید و غیره. دکتر حسن قنبری درباره اینکه چه مکاتبی معتقد به نسبی گرایی اخلاقی هستند به خبرنگار مهر گفت: بسته به اینکه منظور از نسبی گرایی چه چیزی باشد مکاتب فرق می کنند. یک وقت نسبی گرایی مطلق مد نظر است، یعنی هیچ اصل کلی عام اخلاقی نداشته باشیم همه چیز بسته به فرهنگ ها و جغرافیای خاص مورد تغییر و تحول قرار گیرد به نظر نمی رسد کسی قائل به این نوع نسبی گرایی باشد.

وی افزود: اما نسبی گرایی در حد معمول به این بیان که برخی از اصول کلی اخلاقی ثابت هستند اما جزئیات و مسائل جزئی اخلاقی بسته به شرایط و مکان و زمان می توانند تغییر کنند. می توانیم بگوییم غالب نظریه پردازان اخلاق معاصر همین نظریه را دنبال می کنند. البته اینجا هم اختلاف نظرهایی است اینکه ما می گوییم اصول کلی تغییر ناپذیرند اینکه این اصول کدام ها هستند چند تا هستند. اما اجمالاً بیشتر مکاتب یا بهتر است بگوییم نظریه پردازان اخلاقی معتقد هستند که یک نوعی نسبی گرایی در حد معمول در حوزه اخلاق وجود دارد. نمی شود گفت که به طور مطلق همه اخلاق در همه حوزه ها و در همه زمینه ها و فرهنگ ها مطلق است.

این محقق و پژوهشگر در مورد نتایج اجتماعی نسبی گرایی اخلاقی هم عنوان کرد: باز اگر نسبی گرایی به معنای افراطی آن در نظر بگیریم نتایج بسیار فراگیری می تواند داشته باشد. البته در بین قدمای فیلسوفان قدیم مثل پیشا سقراطیان که برخی هاشان از این نوع نسبی گرایی یاد می کنند یا کسانی که قائل به نسبی گرایی اخلاقی مطلق باشند قطعاً هیچ اصل اخلاقی و حکم اخلاقی نمی تواند عام و مطلق باشد همه اینها بستگی به شرایط و جوامع دارند و حتی بسته به خود فرد تغییر می کند.

این استاد گروه فلسفه دانشگاه ادیان و مذاهب قم یادآور شد: بنابراین هیچ حکم کلی و حتی حکم الزامی نمی شود برای افراد و جوامع خاص صادر کرد. شاید بتوان گفت یک نوع تفرقه و تشتت بسیار گسترده در بین همه رفتارهای انسان ها می شود مشاهده کرد، اگر کسی به این نوع نسبی گرایی مطلق قائل باشد.

قنبری افزود: اما نسبی گرایی تعدیل شده که امروزه در جوامع مدرن وجود دارد اگر چه ممکن است نسبت به جوامع کوچک و بزرگ احکام اخلاقی تفاوت کند حتی ممکن است گاهی به نسبت به افراد هم تغییر کند اما می شود به یک اجماعی رسید. همین شباهت در حوزه قانون که به دموکراسی هایی تن داده می شود. در حوزه اخلاق هم طبعاً این جور چیزی خواهد شد.

این محقق و پژوهشگر در مورد اینکه دیدگاه اسلام به نسبی گرایی اخلاقی و جهانشمول بودن اصول اخلاقی چیست هم بیان داشت: از یک جهت اسلام دیدگاه جهانشمولی دارد. به این بیان که برخی از احکام کلی اخلاق هستند که اینها تغییر نمی کنند مثلاً همان چیزی که در یهودیت به ده فرمان معروف شده است و در اسلام هم تأیید شده برای مثال می گوید قتل نکنید دروغ نگوئید زنا نکنید دزدی نکنید و غیره. اینها احکامی هستند که جهانشمول هستند و در همه جهان هست.